

СВІТ МОВИ – СВІТ У МОВІ

МАТЕРІАЛИ VII Міжнародної наукової конференції

Київ 2023

**Міністерство освіти і науки України
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
Інститут мовознавства імені О. О. Потебні НАН України
Лодзинський університет
Шуменський університет
імені Єпископа Костянтина Преславського**

СВІТ МОВИ – СВІТ У МОВІ

МАТЕРІАЛИ

VII Міжнародної наукової конференції 27 жовтня 2023 р.

УДК 811
ББК 81.2

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету
іноземної філології Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова (протокол № 5 від 14 грудня 2023 р.)

Світ мови – світ у мові: матеріали VII Міжнародної наукової конференції (м. Київ, 27 жовтня 2023 р.; Український державний університет імені Михайла Драгоманова): тези доповідей / уклад. І. В. Воловенко, Т. В. Слива; за заг. ред. Ю. В. Кравцової. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. 285 с. електронне видання

ISBN 978-966-931-299-0

Збірник містить тези доповідей учасників наукової конференції, де розглядаються актуальні проблеми історичного розвитку мови, взаємозв'язку мови та мислення, мови як феномена культури, її ролі в міжкультурній комунікації, мовної семантики, лексико-граматичних інновацій, функціонування мовних засобів у різних типах дискурсу, сутності мовної особистості, прикладні аспекти вивчення мови.

Призначено для філологів – учених, викладачів, студентів.

ISBN 978-966-931-299-0

© Автори статей, 2023

© Український державний університет
імені Михайла Драгоманова, 2023

References:

1. *Бацевич Ф. С.* Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Академія, 2004. 343 с.
2. *Дротянко Л. Г.* Мультикультуралізм і проблеми міжкультурної комунікації у глобалізованому суспільстві. Thesis, Національний авіаційний університет, 2014. URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/18807>.
3. *Манакін В. М.* Мова і міжкультурна комунікація. Київ: ЦУЛ, 2012. 288 с.
4. *Hall E. T.* The Silent Language. New York: Doubleday, 1959. 340 p.
5. *Thornborrow J.* PowerTalk: Language and Interaction in Institutional Discourse. Routledge, 2014. 160 p.

Ю. В. Орлова
Київ, Україна

ТИПОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ВЖИВАННЯ *REFLEXIVE PRONOUNS* ЗА ДАНИМИ МІЖНАРОДНОГО КОРПУСУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сьогочасні лінгвістичні дослідження характеризуються застосуванням цифрових технологій для отримання інформації про мову з корпусної системи даних, що передбачає використання відповідних корпусних методик для якісного та кількісного аналізу та опису основних мовних закономірностей на матеріалі численних автентичних текстових зразків. Наслідком динамічного розвитку корпусної лінгвістики – одного з пріоритетних керунків сучасних прикладних лінгвістичних досліджень – стає поява технологічних ресурсів, які уможливили автоматичне зберігання та обробку значних за обсягом масивів текстів (О. Демська, В. Жуковська, Д. Кубрак, Г. Лук'янець, Н. Саєнко, Е. Adamouta, G. Bennett, A. Reppen та ін.).

Актуальним стає застосування мовного електронного корпусу в навчально-методичній практиці, зокрема в процесі корпусно-орієнтованого навчання та вивчення іноземної мови у закладах вищої освіти для ефективного засвоєння особливостей функціонування мовних одиниць, типових прикладів вживання лексем та з метою наукового/методичного дослідження реальних (об'єктивних) моделей мовної реалізації у природних різножанрових текстах для формування професійно-орієнтованої іншомовної комунікативної компетентності студентів гуманітарних спеціальностей (Л. Прийма, Н. Таценко, К. Чуприна, Т. McEnery, J. Sinclair, С. Tribble та ін.).

Мета цієї розвідки полягає у вивченні особливостей функціонування та частотності вживання англійських зворотних

займенників (*myself, yourself/ yourselves, himself, herself, itself, ourselves, themselves, oneself*) за даними Міжнародного корпусу англійської мови, а саме корпусу ICE Nigeria креольського варіанту англійської мови в Західній Африці (англійський піджин Нігерії).

Матеріалом дослідження обрано Міжнародний корпус англійської мови (International Corpus of English (далі – ICE)) [3], що репрезентує сукупність анотованих усних та письмових корпусів текстів варіантів англійської мови (World Englishes) в країнах світу (адміністративні райони включно), де англійська мова є офіційною державною/однією з офіційних державних або має статус лінгва франка – офіційної мови міжетнічного спілкування. Такими країнами є Велика Британія, Гонконг (адміністративний район КНР), Індія, Ірландія, Камерун, Канада, Кенія, Малаві, Мальта, Малайзія, Нігерія, Нова Зеландія, Пакістан, Південно-Африканська Республіка, Республіка Уганда, Сингапур, США, Сьєрра-Леоне, Танзанія, Тринідад і Тобаго, Фіджі, Філіппіни, Шрі-Ланка, Ямайка та ін.

Кожен лінгвістичний корпус у складі ICE уміщує 1 мільйон слів (500 текстів по 2000 слів кожен) і містить метадані, морфологічну та синтаксичну розмітку. Тексти у корпусі систематизовано за 17 жанрами (репортаж, діловий лист, відкритий лист, студентське есе, стаття тощо).

Дослідження проведено на матеріалі 11 письмових текстів (Academic Humanities) з гуманітарних наук (складають 2,2 % від загальної кількості текстів у корпусі ICE Nigeria [2]), що містять 20 269 слів (складає 2% від загальної кількості токенів у ICE Nigeria).

Загальний кількісний аналіз частотності вживання англійських зворотних займенників (далі – ЗЗ) та їхньої сполучуваності дозволяє висновити, що вживання англійських ЗЗ не є властивим текстам науковому стилю у зазначеному корпусі. Про це свідчить зафіксована кількість 24 випадків вживання формально вираженої зворотності (складає 0,1 % від загальної кількості токенів у корпусі) (див. Таблиця 1), що представлена переважно патерном ДІЄСЛОВО (V) + ЗВОРОТНИЙ ЗАЙМЕННИК (Pron (ref)) (...*express himself*...) на позначення виконання особою дії по відношенню до себе, коли суб'єкт та об'єкт дії співпадають.

Таблиця 1

Кількісний аналіз частоти вживання англійських зворотних займенників у ICE Nigeria

Зворотний займенник	Частота вживання зворотного займенника	% від загальної кількості токенів у ICE Nigeria
<i>himself</i>	9	0,04 %

<i>itself</i>	6	0,03 %
<i>themselves</i>	6	0,03 %
<i>ourselves</i>	2	0,01 %
<i>yourself</i>	1	0,005 %
<i>myself</i>	0	0 %
<i>herself</i>	0	0 %
<i>yourselves</i>	0	0 %
<i>oneself</i>	0	0 %

Встановлено, що науживанішими лівосторонніми колокатами 3З є дієслова (або безособова форми дієслова), іменники та прийменники, правосторонніми – дієслова (або безособова форми дієслова), прийменники та сполучники. Типовими патернами вживання 3З за даними корпусу ICE Nigeria є такі: (to)V(ing) + Pron (ref) + (toV) (... *bathe themselves*; ... *encourage themselves to reflect* ... *alienating themselves* тощо) (7 випадків); N (prop/com, sing/pl) + Pron (ref) + V (*be*; pres, sing) (*The Internet / Islam / English itself is...* тощо) (4 випадки); N + Prep (ge) + Pron (ref) (... *image of himself*) (3 випадки); Prep + Pron (ref) (+ Conj. + NP) (... *for himself*; ... *between himself and his native tongue*; ...*with himself and his environment*) (3 випадки); N(P)/Pron (pers) + V + Pron (ref) (...*an illustrious son of the clan or family has distinguished himself*; *you are contradicting yourself*) (2 випадки); нетиповими: V + Pron (ref) + Adv (*found ourselves today*) (1 випадок); toV + NP + Pron (ref) (...*to carry out analytical exercises on the video material itself*) (1 випадок); N + Pron (ref) + PrepP (... *the change itself in a nation-state*) (1 випадок) Ving + Adv + Prep + Pron (ref) (*speaking frankly to ourselves*) (1 випадок); Adj + Prep + Pron (ref) (... *explicit to themselves*) (1 випадок).

Крім того, зафіксовано: 1) 1 випадок вживання іменника *self* із значенням «who a person is, including the qualities such as personality and ability that make one person different from another» (філос. моє «я», укр. *самість*) (*the individual self*) [4]; 2) 2 випадки вживання іменника *self* із значенням «interest in your own advantage» (укр. *сам, себе, собі*) (*the demand for self, concentration on the self*) [там само]; 3) 10 випадків вживання префікса *self-* в складних словах із значенням «used to form words that describe something or someone as doing something themselves» (*self-seeking, self-sacrificing, self-destruction, self-paced, self-preservation, self-government, self-rule* тощо) [5]; 4) 1 випадок вживання іменника *selfishness* «the quality of thinking only of your own advantage»

(укр. *егоцентризм, самолюбство*) (Cambridge Dictionary online); 5) 1 випадок вживання іменника *selflessness* «the quality of caring more about what other people need and want than about what you yourself need and want» (укр. *безкорисливість, самовідданість*) (Cambridge Dictionary online); 6) 1 випадок вживання *thyself* (*поет., рел.*), що є архаїчною маловживаною формою зворотного займенника *yourself* (... *take it upon thyself to force people ...*).

Нами не зафіксовано такі випадки вживання англійських ЗЗ, як-от: 1) *myself* у функції вставного слова із значенням «in my personal opinion»; 2) вживання ЗЗ з прийменником *by* як спосіб вираження емпізи «without any help», «completely alone»; 3) вживання об'єктного або ЗЗ по відношенню до суб'єкта дії після *as (for) like, but (for), except (for)* [1, с. 25].

Перспективи подальших досліджень передбачають вивчення особливостей функціонування *Reciprocal Pronouns* (взаємні займенники) на матеріалі Міжнародного корпусу англійської мови, а також інших популярних репрезентативних корпусів текстів американського та британського варіанту англійської мови.

Література:

1. *Foley M., Hall D.* MyGrammarLab. Advanced C1/C2. Pearson Education Limited, 2012. 410 p.
2. *ICE Nigeria.* URL: <https://sourceforge.net/projects/ice-nigeria/>
3. *International Corpus of English.* URL: <https://www.ice-corpora.uzh.ch/en.html>
4. *Self.* URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/self?q=Self>
5. *Self-.* URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/self?q=self>

О. О. Пальчикова
Кривий Ріг, Україна

КАТЕГОРІЯ «МОВНА ОСОБИСТІТЬ» У ЛІНГВІСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Нині скерованість вектора освіти на компетентнісну парадигму спонукає до виявлення проявів антропоцентризму в навчанні мов, що зосереджує увагу на питанні «людина в мові», а саме – на формуванні мовної особистості, що є активним учасником лінгвістичного простору, вивчає мову з усвідомленням власних мотивів і кінцевої мети, характеризується мовною поведінкою, доречною в певних ситуаціях.